

Vodič za dijagnostiku i liječenje infekcija kralješnice

Verzija 2: Studeni 2018

Za detaljne preporuke možete nas kontaktirati na adresi: cp.pro-implant-foundation.org

DEFINICIJA

Osteomijelitis kralješnice, ukoliko su 3 uvjeta ispunjena:

Test	Kriterij
Klinička slika	Akutna ili kronična bol u leđima
Dijagnostika	Kompjuterizirana tomografija (CT) ili magnetska rezonancija sugestivna za osteomijelitis kralješnice
Mikrobiologija ili Histologija	Rast mikroorganizama na hemokulturi ili tkivu kralješnice ¹ Akutna ili kronična upala tkiva kralješnice

Infekcija kralješnice povezana s implantatima, ukoliko je ≥ 1 kriterij ispunjen:

Test	Kriterij
Klinička slika	<ul style="list-style-type: none"> • Poremećaj cijeljenja rane ili fistula • Vidljiva gnojna sekrecija oko implantata • Pozitivan test sondom za ispitivanje implantata
Histologija	Upala u peri-implantatskom tkivu
Mikrobiologija	Signifikantan rast mikroorganizama ² u: <ul style="list-style-type: none"> • ≥ 2 uzorka peri-implantatskog tkiva • Sonifikacijskoj tekućini (≥ 50 CFU/ml)

¹ Nisko virulentni kožni patogeni moraju se interpretirati u kliničkom kontekstu (prethodne infiltracije? Prisutan intravaskularni implantat?)

² Za visoko virulentne mikroorganizme (npr. *S. aureus*, *E. coli*, streptococci) ili u pacijenata s antibiotskom terapijom se već jednom pozitivnom kulturom dokazuje infekcija te sonifikacija < 50 CFU/ml može također biti signifikantna

Potporni kriteriji za infekciju:

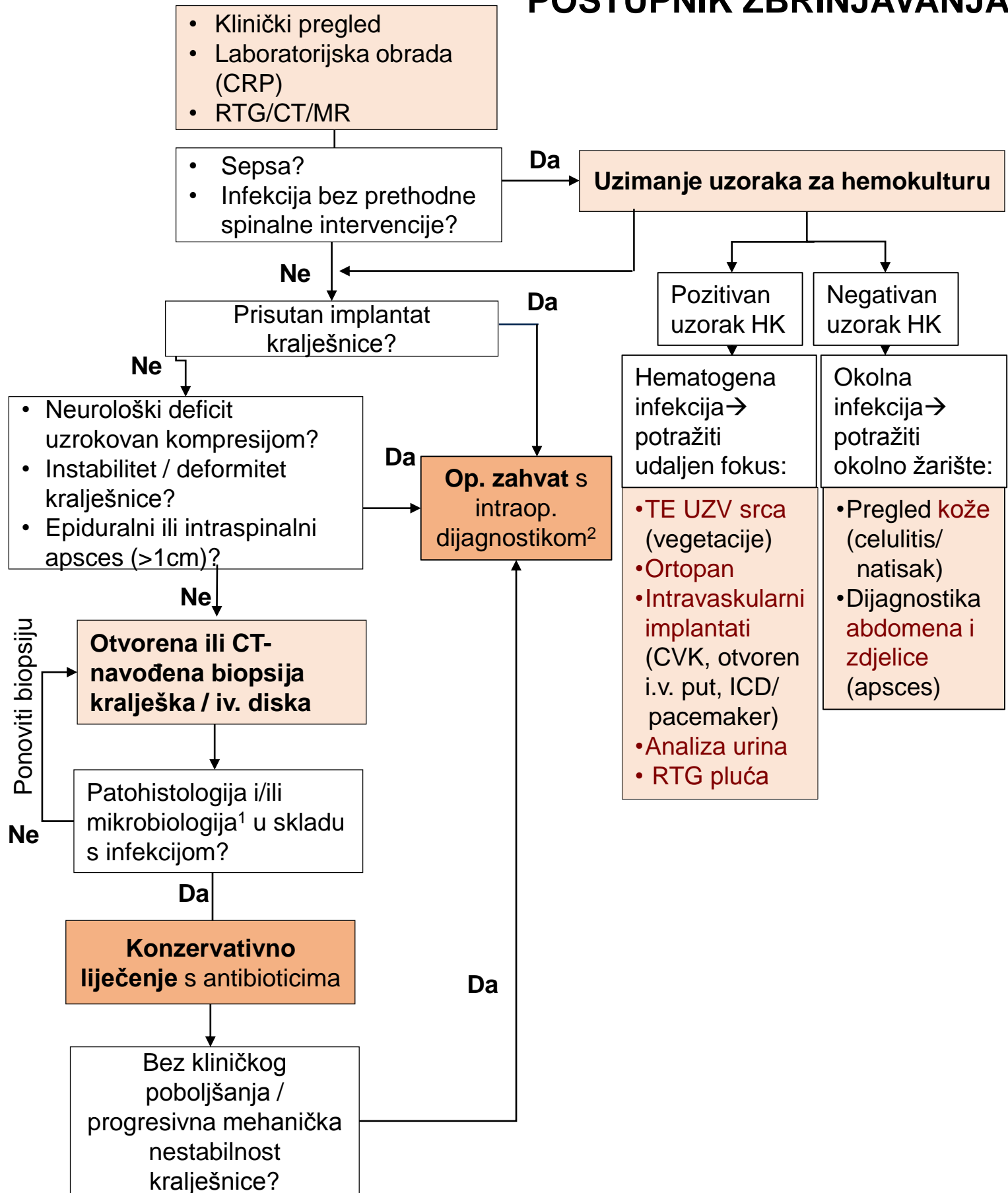
- Produžena sekrecija rane
- Sekundarna dehiscencija rane
- Razlabavljenje implantata/vijaka
- Pseudartroza

PATOGENEZA

Post-intervencijski	Hematogeno	Okolne infekcije
Nakon: <ul style="list-style-type: none"> • Operativnog zahvata / instrumentacije • Spinalne infiltracije/ injekcije • Otvorene/CT- navođene biopsije	<ul style="list-style-type: none"> • Primarna bakterijemija/sepsa • Urosepsa • Endokarditis/inficirani intravaskularni implantati • Odontogeno žarište (apsces/post-intervencijski) • Plućne infekcije • Abdominalne infekcije / tumori	<ul style="list-style-type: none"> • Kožne infekcije • Natisci • Probavni trakt (jednjak, crijeva), fistula GI trakta • Aortalne infekcije

	Akutna infekcija	Kronična infekcija
Patogeneza		
▪ Post-intervencijski	<6 tjedana nakon intervencije (rana)	≥6 tjedana nakon intervencije (odgođena/infekcija niskog stupnja)
▪ Hematogeno ili okolna infekcija	<6 tjedana trajanja simptoma	≥6 tjedana trajanja simptoma
Klinička slika	Nagla bol, vrućica, produljena sekrecija rane(>7-10 dana), akutno neurološko pogoršanje	Kronična bol, razlabavljenje/migracija implantata, fistula, neurološko pogoršanje
Mogući mikroorganizmi	Visoko-virulentni: <i>Staphylococcus aureus</i> , <i>Streptococcus</i> spp., gram-neg. bakterije	Nisko-virulentni: Koagulaza-neg. stafilokoki, <i>Cutibacterium</i> (bivše <i>Propionibacterium</i>) akne

POSTUPNIK ZBRINJAVANJA

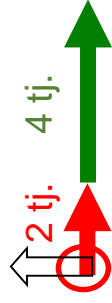
Hematogena infekcija → potražiti udaljen fokus: <ul style="list-style-type: none"> • TE UZV srca (vegetacije) • Ortopan • Intravaskularni implantati (CVK, otvoren i.v. put, ICD/pacemaker) • Analiza urina • RTG pluća 	Okolna infekcija → potražiti okolno žarište: <ul style="list-style-type: none"> • Pregled kože (celulitis/natisak) • Dijagnostika abdomena i zdjelice (apsces)
---	---

¹ Za visoko virulentne mikroorganizme (npr. *S. aureus*, *E. coli*) jedan pozitivan uzorak potvrđuje infekciju, za niskovirulentne mikroorganizme (npr. *S. epidermidis*, *C. acnes*) ≥2 pozitivna uzorka su potrebna za potvrdu infekcije
² Pogledaj pod intervencije na idućoj strani. Ukoliko je prisutna izloženost potrebna je patohistologija, mikrobiologija (+/- sonifikacija) i dodatna mikrobiološka analiza (*Mycobacteria*, *Brucella*).

KIRURŠKE INTERVENCIJE

Intervencija / strategija

Odstranjenje implantata i tretman osteomijelitisa kralješnice

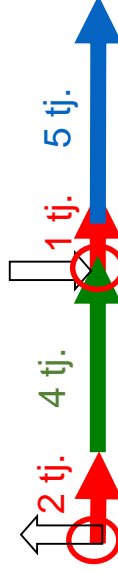
Zadržavanje implantata i eradikacija

Zamjena implantata u jednom aktu i eradikacija

Zamjena implantata u dva akta i eradikacija

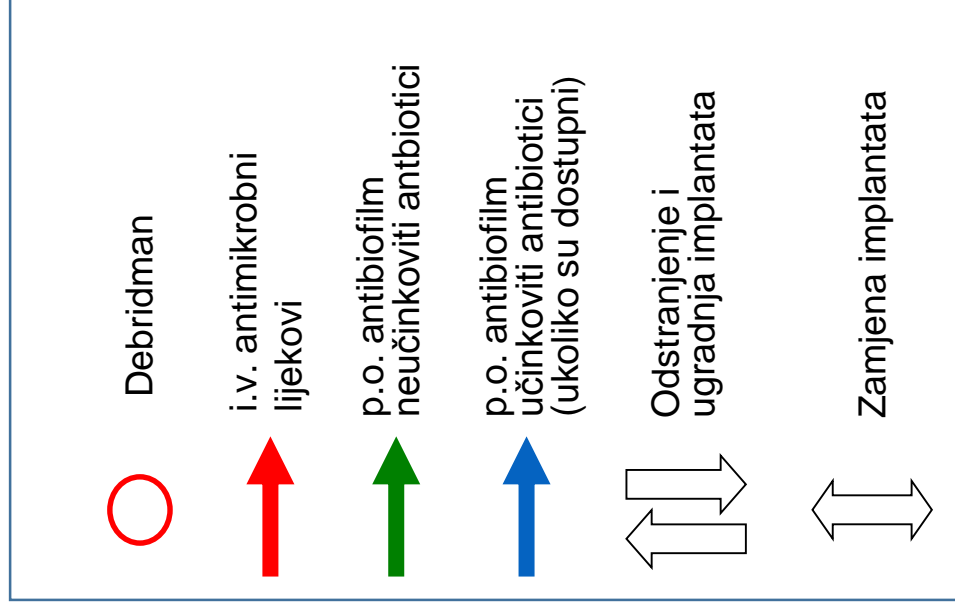
Debridman i suzbijanje infekcije do odstranjenja implantata

Antibiotska terapija

Ukupno trajanje

Legenda

6 tj.

12 tj.

12 tj.

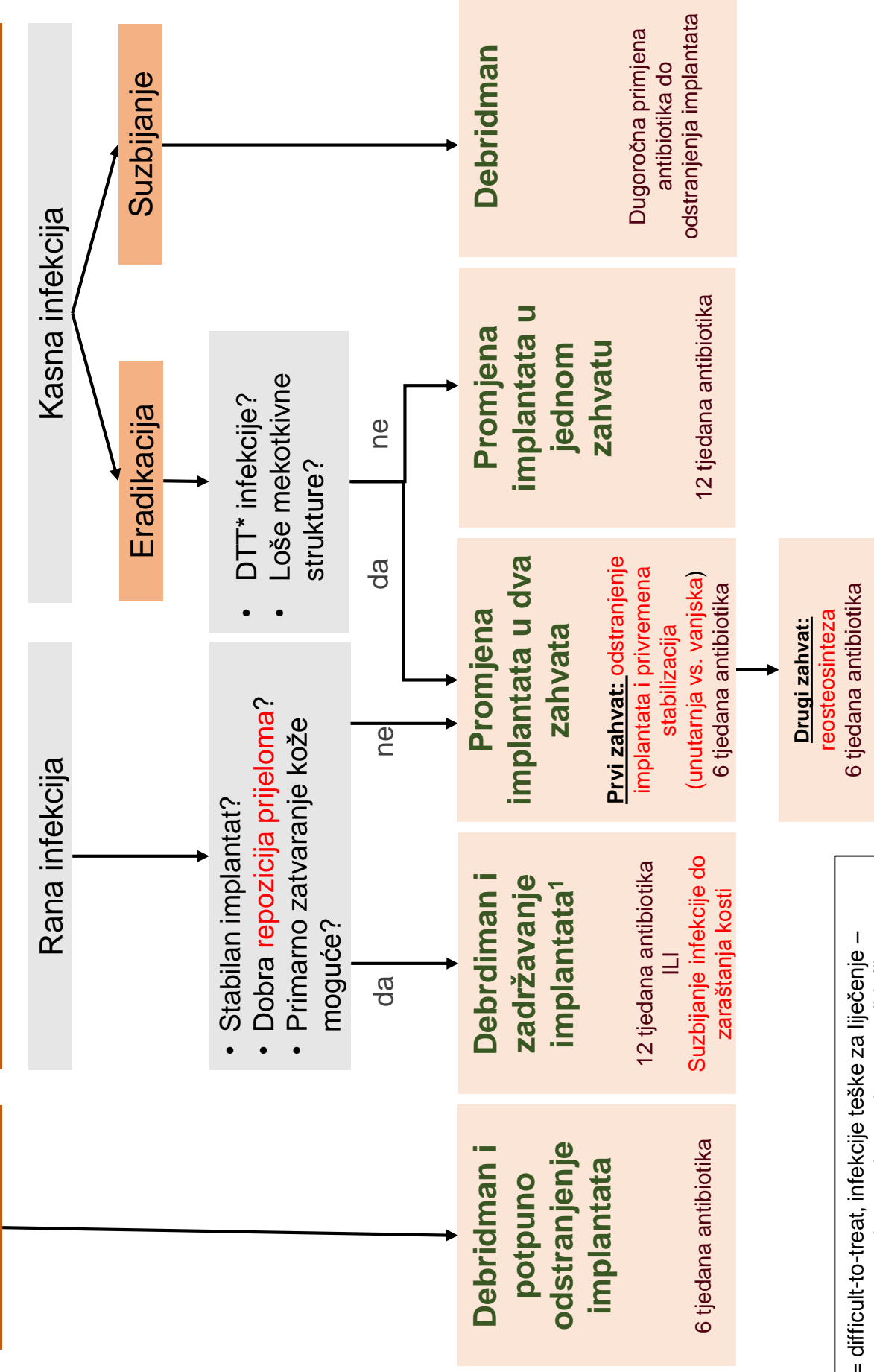
12 tj.

tjedni-mjeseci

POSTUPNIK LIJEČENJA

Konsolidirana kost

Nerasla kost

*DTT = difficult-to-treat, infekcije teške za liječenje – uzrokovane patogenima rezistentnim na antibiofilm učinkovite antibiotike:
- rifampicin-rezistentni stafilokoki
- ciprofloksacin-rezistentne gram-negativne bakterije
- gljive (Candida)

¹ zamjena svih razlabavljenih dijelova implantata ukoliko je moguće

IDENTIFIKACIJA PRIMARNOG ŽARIŠTA

Patogen		Primarno žarište	Dijagnostika
Staphylococcus spp.	<i>S. aureus</i>	<ul style="list-style-type: none"> Kožne lezije/furunkuloza Endokarditis Intravaskularni uređaj/kateter Primarna bakterijemija 	<ul style="list-style-type: none"> Pregled kože Hemokultura Prisutan intravaskularni implantat? TE UZV srca
	Koagulaza-negativni stafilocoki	<ul style="list-style-type: none"> Intravaskularni implantati Endokarditis 	<ul style="list-style-type: none"> Hemokulture, TE UZV srca Prisutan intravaskularni implantat?
Streptococcus spp.	Viridans grupa (<i>S. mitis/oralis</i>)	<ul style="list-style-type: none"> Usna šupljina Endokarditis 	<ul style="list-style-type: none"> Ortopan Hemokulture, TE UZV srca Nedavna dentalna procedura?
	<i>S. agalactiae</i> , <i>S. dysgalactiae</i>	<ul style="list-style-type: none"> Abdomen Urogenitalni trakt Koža Usna šupljina 	<ul style="list-style-type: none"> Radiološka dijagnostika abdomena i zdjelice Analiza urina Pregled kože Ortopan
	<i>S. gallolyticus</i> (prethodno <i>bovis</i>)	<ul style="list-style-type: none"> Karcinom/adenom debelog crijeva 	<ul style="list-style-type: none"> Kolonoskopija
Enterococcus spp.	<i>E. faecalis</i> , <i>E. faecium</i>	<ul style="list-style-type: none"> Abdomen Urogenitalni trakt Endokarditis 	<ul style="list-style-type: none"> Radiološka dijagnostika abdomena i zdjelice Analiza urina Hemokulture, TE UZV srca
Gram-neg. štapići	<i>E. coli</i> , <i>Klebsiella</i> , <i>Enterobacter</i> spp.	<ul style="list-style-type: none"> Abdomen Urogenitalni trakt 	<ul style="list-style-type: none"> Radiološka dijagnostika abdomena i zdjelice Analiza urina (Kolonoskopija)

PREPORUČENA ANTIMIKROBNA TERAPIJA

Empirijska terapija (intravenski):

Kliničko stanje		Lijek prvog izbora	Alternativna terapija
Hematogeni spinalni osteomijelitis (bez prisustva implantata)	Bez poznatog primarnog žarišta	ampicilin/sulbaktam ^a 3 x 3 g	Kod teške infekcije dodati fosfomicin 3 x 5 g
	Sumnja na infektivni endokarditis	ampicilin/sulbaktam ^a 4 x 3 g + gentamicin ^e 1 x 240 mg	Dodati fosfomicin 3 x 5 g umjesto gentamicina
	Sumnja na primarno žarište u abdomenu / urogenitalnom traktu	piperacilin/tazobaktam 3 x 4.5 g	meropenem 3 x 1 g
	Alergija na penicilin (osim tipa 1):	cefuroksim 3 x 1,5 g	meropenem 3 x 1 g
	- Tip 1 alergija na penicilin (anafilaksija)	vankomicin ^d 2 x 1 g + fosfomicin 3 x 5 g	daptomicin 1 x 8 mg/kg umjesto vankomicina
Postintervencijska spinalna infekcija (s ili bez implantata)	Prva revizija	ampicilin/sulbaktam ^a 3 x 3 g + vankomicin ^d 2 x 1 g	cefuroksim 3 x 1,5 g + vankomicin ^d 2 x 1g
	Višestruke prethodne revizije	piperacilin/tazobaktam 3 x 4,5g + vankomicin ^d 2 x 1 g	fosfomicin 3 x 5 g umjesto piperacilin/tazobaktam

Ciljana eradikacijska terapija (de-eskalirati čim je poznat patogen):

Mikroorganizam (crveno: infekcije teške za liječenje)	Antibiotik (prvo provjeriti osjetljivost patogena prema antibiogramu)	Doza ^b (plavo: potrebna prilagodba bubrežnoj funkciji)	Put primjene
Staphylococcus spp.			
- oksacilin-/meticilin-osjetljiv	flukloksacilin/kloksacilin ^a (+/- fosfomicin) Kroz 2 tjedna, praćen s (sukladno osjetljivosti)	4 x 2 g (3 x 5 g)	i.v. i.v.
	rifampicinom ^c +	2 x 450 mg	p.o.
	- levofloksacinom ili	2 x 500 mg	p.o.
	- kotrimoksazolom ili	3 x 960 mg	p.o.
	- doksiciklinom ili	2 x 100 mg	p.o.
- oksacilin-/meticilin-rezistentan	vankomicin ^d (+/- fosfomicin) ili daptomicin	2 x 1 g (3 x 5 g) 1 x 8 mg/kg	i.v. i.v. i.v.
	Kroz 2 tjedna, praćen peroralnom kombinacijom rifampicina , kao iznad		
- rifampicin-rezistentan	Intravenski tretman sukladan osjetljivosti kroz 2 tjedna (kao iznad), praćen dugoročnim suzbijanjem kroz ≥1 godine		
Streptococcus spp.			
	penicilin G ^a ili ceftriakson	4 x 5 milijuna jedinica 1 x 2 g	i.v. i.v.
	Kroz 2-4 tjedna, praćen s:		
	amoksicilinom ili	3 x 1000 mg	p.o.
	levofloksacinom (razmotriti suzbijanje kroz ≥1 godinu)	2 x 500 mg	p.o.
Enterococcus spp.			
- penicilin-osjetljiv	ampicilin + gentamicin ^e Kroz 2-3 tjedna, praćen s:	4 x 2 g 1 x 120 mg	i.v. i.v.
	amoksicilinom	3 x 1000 mg	p.o.
- penicilin-neosjetljiv ili alergija na penicilin	vankomicin ^d ili daptomicin + gentamicin ^e Kroz 2-4 tjedna, praćen s:	2 x 1 g 1 x 10 mg/kg 1 x 120 mg	i.v. i.v. i.v.
	linezolidom (maks. 4 tjedna)	2 x 600 mg	p.o.
- vankomicin-neosjetljiv (VRE)	Individualno; odstranjenje implantata ili je potrebno doživotno suzbijanje		

Gram-negativne bakterije			
- Enterobakteriaceae (<i>E. coli</i> , <i>Klebsiella</i> , <i>Enterobakter</i> etc.)	ciprofloksacin ^f	2 x 750 mg	p.o.
- Nefermentirajuće bakterije (<i>Pseudomonas aeruginosa</i> , <i>Acinetobakter</i> spp.)	piperacilin/tazobaktam ili meropenem ili ceftazidim + tobramicin (ili gentamicin)	3 x 4,5 g 3 x 1 g 3 x 2 g 1 x 300 mg 1 x 240 mg	i.v. i.v. i.v. i.v. i.v.
	Kroz 2-3 tjedna, praćen s:		
	ciprofloksacinom	2 x 750 mg	p.o.
- Multirezistentni mikroorganizmi	Ovisno o osjetljivosti: meropenem 3 x 1 g, kolestin 3 x 3 milijuna jedinica i/ili fosfomicin 3 x 5 g i.v., razmotriti oralno suzbijanje (ukoliko je ciprofloksacin neosjetljiv)		
Anaerobi			
- Gram-pozitivni (<i>Propionibakterium</i> , <i>Peptostreptococcus</i> , <i>Finegoldia magna</i>)	penicilin G ^a ili ceftriakson	4 x 5 milijuna jedinica 1 x 2 g	i.v. i.v.
	Kroz 2 tjedna, praćen s:		
	rifampicinom ^c + levofloksacinom ili amoksicilinom	2 x 450 mg 2 x 500 mg 3 x 1000 mg	p.o. p.o. p.o.
- Gram-negativni (<i>Bakteroides</i>)	ampicilin/sulbaktam ^a	3 x 3 g	i.v.
	Kroz 2 tjedna, praćen s:		
	metronidazolom	3 x 400 mg ili 500 mg	p.o.
Candida spp.	kaspofungin ^g	1 x 70 mg	i.v.
- flukonazol-osjetljiv	Kroz 2 tjedna, praćen s:		
	flukonazolom (suzbijanje kroz ≥1 godina)	1 x 400 mg	p.o.
- flukonazol-neosjetljiv	Individualno (npr. s vorikonazolom 2 x 200 mg p.o.); odstranjenje implantata ili dugoročno suzbijanje		
Negativne kulture	ampicilin/sulbaktam ^a	3 x 3 g	i.v.
	Kroz 2 tjedna, praćen s:		
	rifampicinom ^c + levofloksacinom	2 x 450 mg 2 x 500 mg	p.o. p.o.

^a **alergijska reakcija na penicilin** (osim tipa 1, npr. kožni osip): cefazolin (3 x 2 g i.v.). U slučaju anafilaksije (= tip 1 alergija kao Quincke-ov edem, anafilaktički šok) ili cefalosporinska alergija: vankomicin (2 x 1 g i.v.) ili daptomicin (1 x 8 mg/kg i.v.)

ampicilin/sulbaktam je ekvivalent amoksicilin/klavulanskoj kiselini.

^b **laboratorijska analiza** 2x tjedno: leukociti, CRP, kreatinin/eGFR, jetreni enzimi (AST/SGOT i ALT/SGPT). Prilagođavanje doze sukladno bubrežnoj funkciji i tjelesnoj masi (<40/>100kg)

^c **rifampicin** isključivo u prisutnosti implantata, peroralno čim su rane suhe, drenovi odstranjeni; >75 godina - doza 2 x 300 mg

^d Titrirati dozu **vankomicina** najmanje jednom tjedno (uzeti uzorke krvi prije iduće doze); terapijska doza: 15-20 µg/ml

^e Dodati gentamicin samo ukoliko je uzročnik dokazano visoko osjetljiv (konzultacija s laboratorijem). Ukoliko je uzročnik *E. faecalis* visoko rezistentan na gentamicin ili u pacijenata sa smanjenom bubrežnom funkcijom gentamicin se mijenja s ceftriaksonom 1 x 2 g i.v. ili fosfomicinom 3 x 5 g i.v.

^f Dodati **i.v.** (piperacilin/tazobaktam 3 x 4,5 g ili ceftriakson 1x 2 g ili meropenem 3 x 1 g i.) tijekom prvih postoperativnih dana (dok je prisutna sekrecija iz rane)

^g U pacijenata tjelesne mase <80kg, nakon prve doze od 70mg, od drugog dana doza iznosi **50mg**

Peroralna terapija vertebralnog osteomijelitisa BEZ prisustva implantata

Mikroorganizam	Antibiotik (sukladno osjetljivosti, vidi dozu u tablici iznad)
<i>S. aureus</i>	kombinacija rifampicina (vidi iznad)
Koagulaza-negativni staphylococci	kotrimoksazol ili doksiciklin ili klindamicin
<i>Streptococcus</i> spp. ¹	amoksicilin ili klindamicin ili levofloksacin
<i>Enterococcus</i> spp. ¹	amoksicilin (ili linezolid, ukoliko je neosjetljiv na amoksicilin)
Anaerobi (gram-pozitivni)	klindamicin ili amoksicilin
Anaerobi (gram-negativni)	metronidazole ili klindamicin
Gram-negativni bacili	ciprofloksacin ili kotrimoksazol
Gljive (<i>Candida</i> spp.)	flukonazol

¹ Razmotriti dužu intravensku terapiju (4 tjedna) kod *S. agalactiae*, *S. dysgalactiae* i enterokoka.

Trajanje terapije:

- Izvorna infekcija kralješnice (BEZ implantata): 6 tjedana (dulje kod ne-dreniranog apscesa)
- Infekcija kralješnice povezana s implantatima: 12 tjedana (u većini slučajeva)

Praćenje:

- Klinički i laboratorijski (CRP) tijek
- BEZ zakazane CT ili MR dijagnostike, samo kod pojave novih simptoma ili pogoršanja kliničkog tijeka